

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО, МУЗЕЄЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А4 (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історичне краєзнавство, музеєзнавство
Викладач	Королько Андрій Зіновійович
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06
Е-mail викладача	andrii.korolko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа 15.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Історичне краєзнавство, музеєзнавство» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього рівня бакалавра з галузі знань А Освіта, спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Курс спрямований на формування системного мислення, поглиблення знань, умінь і навичок з історико-краєзнавчої і музейної роботи в школі. Його програма включає відомості, що поглиблюють і доповнюють знання з історичної географії та картографії, археології, етнографії, ономастики, топоніміки, генеалогії, музеології, соціології, екскурсознавства тощо, які є складовими частинками у вивченні рідного краю на уроках історії та в гуртковій шкільній і позашкільній освіті. Вивчення складових змісту цієї дисципліни – це сходінка до пізнання студентами рідного краю, реалізації інтересів у вивченні навколишнього середовища та історико-культурного надбання України, формування краєзнавчих знань, умінь і навичок засобами студентської і позастудентської освіти, яку слід молодим людям через певний час, після закінчення вищого навчального закладу, екстраполювати в шкільний освітній простір, здобувши кваліфікацію вчителя історії та громадянської освіти закладу загальної середньої освіти.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення дисципліни є: засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з організації історико-краєзнавчої і музейної роботи в школі; здатність проведення занять з вивчення рідного краю на уроках історії і громадянської освіти та в гуртковій шкільній і позашкільній освіті, використовуючи сучасні технології навчання; формування інтегральної, загальних, фахових, спільних для всіх предметних спеціальностей, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Основні цілі вивчення дисципліни – виділяти наскрізні поняття з історико-краєзнавчої та музейної роботи в школі, планувати і проводити уроки за допомогою сучасних методів і технологій навчання; ознайомити з традиційними та інноваційними методами і технологіями навчання, прийомами і пізнавальними завданнями інтерактивного навчання з історії рідного краю та організації музейної роботи в школі; студенти повинні навчитися моделювати заняття з історії рідного краю різних типів і видів на уроках історії і громадянської освіти та в гуртковій	

шкільній і позашкільній освіті, студенти, здобувши кваліфікацію вчителя історії та громадянської освіти, повинні навчитися застосовувати у практичній діяльності сучасні технології навчання з історії рідного краю історії та основ музейної роботи в школі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2 – здатність володіти змістом та методологією, категоріально-понятійним апаратом фундаментальних історичних дисциплін, знаннями сучасних наукових досліджень з історії, орієнтуватися в науковій періодизації історії;

СК 4 – здатність інтегрувати набуті знання з історичних наук та громадянської освіти в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь;

СК 5 – здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва;

СК 6 – здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, громадянської освіти, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність;

СК 7 – здатність до планування, організації та проведення історико-краєзнавчої діяльності в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, що забезпечує формування дослідницьких умінь та патріотичної свідомості здобувачів освіти через активне залучення до вивчення і збереження культурної спадщини рідного краю.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни:

ПРН 5 – знати зміст і методологію, сучасні наукові дослідження базових історичних дисциплін, володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки;

ПРН 6 – знати сучасні наукові підходи в галузі громадянської освіти, орієнтуватися в нормативно-правовій базі та структурі правової системи України;

ПРН 7 – інтегрувати знання з історії та громадянської освіти в цілісну педагогічну діяльність, реалізовувати міждисциплінарні підходи;

ПРН 8 – планувати і проводити уроки та інші освітні заходи, спрямовані на формування у здобувачів освіти історичної свідомості та патріотизму;

ПРН 9 – проводити історико-краєзнавчу та пошуково-дослідницьку роботу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти із залученням учнів до вивчення культурної спадщини рідного краю;

ПРН 13 – формувати в учнів визначені державними стандартами ключові компетентності, результати навчання, критичне мислення, навички самооцінювання, демократичну культуру і соціальну відповідальність.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (д.ф.з.о. / з.ф.з.о.)				
лекції		24 / 6		
семінарські / практичні заняття		36 / 4		
самостійна робота		30 / 80		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
2-й семестр	A4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	1	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість год.		
		лекції д.ф.з.о. / з.ф.з.о.	семі-нарські (практ ичн.) заняття	сам. роб. д.ф.з.о. / з.ф.з.о.
Тема 1. Теоретико-методологічні засади історичного краєзнавства.		2 / 2	2 / –	2 / 5
Тема 2. Становлення і розвиток історичного краєзнавства в Україні у XIX – на початку XX ст.		2 / 2	3 / –	2 / 7
Тема 3. Розвиток історичного краєзнавства у XX – першій чверті XXI ст.		2 / –	3 / 2	2 / 7
Тема 4. Усні джерела, ономастика, топоніміка і антропоніміка в історичному краєзнавстві. Археологія і ономастика в історичному краєзнавстві.		2 / –	2 / –	2 / 5
Тема 5. Етнографічні матеріали – основне джерело історичного краєзнавства. Етнографія і фольклор в історичному краєзнавстві.		1 / –	2 / –	2 / 5
Тема 6. Краї України: загальна характеристика.		3 / –	4 / –	2 / 8
Тема 7. Музеї в історичному краєзнавстві. Основні тенденції і особливості розвитку музейної справи в Україні.		2 / –	2 / –	2 / 5
Тема 8. Шкільний музей в структурі закладів загальної середньої освіти і закладів позашкільної освіти.		2 / –	2 / 2	2 / 7
Тема 9. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні. Пам'ятки історії, архітектури і культури в історичному краєзнавстві та шкільній музейній роботі.		2 / –	2 / –	2 / 5
Тема 10. Писемні джерела в історичному краєзнавстві.		2 / –	2 / –	2 / 5
Тема 11. Структура та план написання історії населеного пункту.		2 / 2	2 / –	2 / 6
Тема 12. Теорія екскурсійної справи. Екскурсійна справа в шкільній історико-краєзнавчій роботі.		2 / –	2 / –	2 / 5
Тема 13. Моделювання історико-краєзнавчої роботи з вивчення історії рідного населеного пункту в школі.		– / –	8 / –	6 / 10
ЗАГ:		24 / 6	36 / 4	30 / 80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника (https://surl.li/gwsfbs) та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (https://cutt.ly/be0XVir0) знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки. Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі <i>екзамену</i>. Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума балів за поточний контроль знань (50 балів) та результатів екзаменаційної роботи (50 балів). Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів (лютий – початок червня 2026 р.): 1) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – 20 балів (чотири оцінки на дванадцяти семінарських заняттях); 2) індивідуальна робота № 1: походження прізвища, імені та населеного пункту, де народився або живе студент (-ка) (3-4 с.) та родовід студента (-ки) (на аркуші – на вибір А-4, А-3, А-2, А-1) – 5 балів; 3) індивідуальна робота № 2: бібліографічний опис та анотації (виписки) історико-краєзнавчої літератури студентом у відділі краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка – 10 балів; 4) індивідуальна робота № 3: написання студентом (-кою) розгорнутої історико-краєзнавчої роботи про свій населений пункт та моделювання її на одному з чотирьох практичних занять – 10 балів; 5) одна тематична тестова контрольна робота – 5 балів. Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит (екзамен) (червень 2026 р.): 1) практичний тур – тестування на сайті дистанційного навчання на платформі d-learn на сторінці дисципліни – 25 балів; 2) теоретичний тур – письмовий іспит (в екзаменаційному білеті по 5 питань, які максимально оцінюються 5 балами) – 25 балів. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів. <table><tr><th colspan="3">Шкала оцінювання:</th></tr><tr><th>Університетська</th><th>Національна</th><th>Шкала ЄКТС</th></tr><tr><td>90-100</td><td>відмінно</td><td>A</td></tr><tr><td>80-89</td><td rowspan="2">добре</td><td>B</td></tr><tr><td>70-79</td><td>C</td></tr><tr><td>60-69</td><td rowspan="2">задовільно</td><td>B</td></tr><tr><td>50-59</td><td>E</td></tr><tr><td>26-49</td><td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td><td>FX</td></tr><tr><td>1-25</td><td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td><td>F</td></tr></table>	Шкала оцінювання:			Університетська	Національна	Шкала ЄКТС	90-100	відмінно	A	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	B	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Шкала оцінювання:																										
Університетська	Національна	Шкала ЄКТС																								
90-100	відмінно	A																								
80-89	добре	B																								
70-79		C																								
60-69	задовільно	B																								
50-59		E																								
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX																								
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																								
Вимоги до	Написання тематичної тестової контрольної роботи, як правило, є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки.																									

письмових робіт	Тематична тестова контрольна робота включає: – 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). Оцінювання знань студентів після проходження тематичної тестової контрольної роботи проводиться за 100-бальною шкалою. Приклади типового завдання для контрольної роботи, на основі питань, що розглядалися на лекційних і семінарських заняттях: Тематична тестова контрольна робота виконується в тестовій формі (10 тестів по одному балу за питання). Тести згенеровані на сайті дистанційного навчання на платформі d-learn на сторінці дисципліни. Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Зміст екзаменаційних завдань та критерії оцінювання встановлюються кафедрою історії України і методики викладання історії. Семестровий екзамен <i>оцінюється від 1 до 50 балів</i> і складається з двох частин (турів): 1) практичний тур – в тестовій формі (25 тестів по одному балу за питання; тести згенеровані на сайті дистанційного навчання на платформі d-learn на сторінці дисципліни) – 25 балів; 2) теоретичний тур – письмовий іспит (в екзаменаційному білеті по 5 питань, які максимально оцінюються 5 балами) – 25 балів. Загальна кількість – <i>50 балів</i>. Оцінювання знань студентів після проходження екзаменаційного тестування і написання письмової екзаменаційної роботи проводиться за 100-бальною шкалою. Отриманий в результаті здачі екзамену бал додається до виставлених балів за семінарські заняття та індивідуальні завдання, виконані в результаті самостійної роботи, і складає підсумковий семестровий бал. <i>Критерії оцінювання навчальних досягнень за кожне питання теоретичного туру екзамену:</i> “90–100” балів – знання студента(ки) відмінні. Студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне, вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історичного краєзнавства, музеєзнавства, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем; будує переконливу аргументацію. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та
-----------------	---

національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Виявляє синтетичне мислення; використовує історико-краєзнавчий матеріал, враховує гендерний підхід, розуміє значення культури як форми людського існування, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Демонструє вдосконалення на високому рівні здобуті під час навчання компетенції.

“70–89” балів – знання студента(ки) добрі.

Студент(ка) має добрі знання програмного матеріалу (75 %), сформовані уміння і навички, здатен (на) застосовувати знання, уміння і навички у професійній діяльності; відповідь чітка і практично завершена, є незначні помилки (не більше 4). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне, вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем; будує аргументацію (75 %). Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Виявляє певний рівень синтетичного мислення; використовує історико-краєзнавчий матеріал, враховує гендерний підхід, розуміє значення культури як форми людського існування, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Демонструє достатнє вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій.

“50–69” балів – знання студента(ки) задовільні.

У студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50 %), наявні помітні прогалини у формуванні умінь і навичок, що не дозволить повною мірою використати їх у професійній діяльності; використанні знань, умінь і навичок на практиці; відповідь не чітка і спрощена, є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями на рівні їх перерахунку. По-середньому знає історико-краєзнавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Здатен (на) по середньому оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не має синтетичного мислення, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Демонструє елементарне вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій.

“1–49” балів – знання студента(ки) незадовільні.

У студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; у

	письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає історико-краєзнавчу термінологію (до 25 %), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25 %), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не має синтетичного мислення, не демонструє елементарне вдосконалення здобутих під час навчання компетенцій, безвідповідально ставиться до обраного фаху.
Семінарські заняття	<i>Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях</i> Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях здійснюється за стобальною шкалою. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента. Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб: 1) виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається; 2) визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення; 3) виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи; 4) стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні. Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних формах: 1) усне опитування з використанням візуалізованих презентацій; 2) дискусійне обговорення питань (в групах); 3) індивідуальне розв'язування проблемних запитань чи завдань; 4) тести. <i>Критерії поточної оцінки</i> («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») Оцінка «відмінно» (90–100 балів) ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає історико-краєзнавчу термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історико-краєзнавчу інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати

комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «добре» (70–89 балів) ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історико-краєзнавчу термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний

	підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Оцінка «задовільно» (50–69 балів) ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50 %), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. По-середньо знає історико-краєзнавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) по-середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність; не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Мінімально використовує під час навчання історико-краєзнавчий матеріал. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції. Оцінка «незадовільно» (1–49 балів) ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає історичну термінологію (до 25 %), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25 %), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. У групових формах роботи тільки присутній (я) без особистої відповідальності, стратегії; не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.
Індивідуальна робота	Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вмінь працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого

	засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати. Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни. Студент під час самостійної роботи виконує три індивідуальні завдання: індивідуальна робота № 1: походження прізвища, імені та населеного пункту, де народився або живе студент (-ка) (3-4 с.) та родовід студента (-ки) (на аркуші – на вибір А-4, А-3, А-2, А-1) – 5 балів; індивідуальна робота № 2: бібліографічний опис та анотації (виписки) історико-краєзнавчої літератури студентом у відділі краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка – 10 балів; індивідуальна робота № 3: написання студентом (-кою) розгорнутої історико-краєзнавчої роботи про свій населений пункт та моделювання її на одному з чотирьох практичних занять – 10 балів. Оцінювання кожної з індивідуальних робіт проводиться за 100-бальною шкалою. <i>Критерії оцінювання індивідуальних робіт № 1.</i> Походження прізвища, імені та населеного пункту, де народився або живе студент (-ка) (3-4 с.) та родовід студента (-ки) (на аркуші – на вибір А-4, А-3, А-2, А-1). Оцінка «відмінно» (90–100 балів) ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання щодо вивчення походження назви населеного пункту, де народився(-лася) /проживає студент (-ка), а також прізвища та імені студента (-ки), родоvodu власної сім'ї, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмових роботах не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями. Знає історико-краєзнавчу термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал щодо вивчення походження назви населеного пункту, власного прізвища та імені, родоvodu власної сім'ї. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історико-краєзнавчу інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливою аргументацією в індивідуальній роботі. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має синтетичне мислення. Проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт компетенції тощо. Здатен(на) пропагувати історико-краєзнавчий матеріал через
--	---

просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «добре» (70–89 балів) ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу щодо вивчення походження назви населеного пункту, де народився(-лася) /проживає студент (-ка), а також прізвища та імені студента (-ки), родоvodu власної сім'ї, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмових роботах є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне, вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історико-краєзнавчу термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал щодо вивчення походження назви населеного пункту, де народився(-лася) /проживає студент (-ка), а також прізвища та імені студента (-ки), родоvodu власної сім'ї. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з вивчення історії рідного краю, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; буде аргументацію на основі 2-3 доказів. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історико-краєзнавчих джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Має певний рівень синтетичного мислення. Застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт тощо. Використовує під час виконання індивідуальних робіт історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «задовільно» (50–69 балів) ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в оформленні індивідуальної роботи щодо вивчення походження назви населеного пункту, де народився(-лася) /проживає студент (-ка), а також прізвища та імені студента (-ки), родоvodu власної сім'ї (більше 50 %), елементарні уміння і навички щодо виконання такого виду робіт; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; у письмових роботах є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати в індивідуальних роботах. По-середньо знає історико-краєзнавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. По-середньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не використовує інноваційні технології і не має

синтетичного мислення. Мінімально використовує під час виконання індивідуальних робіт історико-краєзнавчий матеріал. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час виконання індивідуальних робіт компетенції.

Оцінка «незадовільно» (1–49 балів) ставиться, якщо у студента (ки) в оформленні індивідуальної роботи щодо вивчення походження назви населеного пункту, де народився(-лася)/проживає студент (-ка), а також прізвища та імені студента (-ки), родоводу власної сім'ї виявлені елементарні знання фактичного матеріалу (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; дані індивідуальних робіт не змістовні і не доречні, є суттєві помилки (більше 75 %). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час виконання індивідуальних робіт. Практично не знає історико-краєзнавчу термінологію (до 25 %), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25 %), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історико-краєзнавчий матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи № 2.

Бібліографічний опис та анотації (виписки) історико-краєзнавчої літератури студентом (-кою), яка виконується у відділі краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка. Слід у двох звичайних зошитах на 12/18 сторінок виконувати дві частини цієї індивідуальної роботи:

у першому зошиті потрібно зробити бібліографічний опис історико-краєзнавчої літератури з історії рідного населеного пункту, яка знаходиться у топографічній картотеці відділу краєзнавчої книгозбірні (якщо буде виписано більше 100 позицій джерел, ставиться оцінка «відмінно», тобто 5 балів; від 80 до 100 позицій джерел – «добре», тобто 4 бали; від 50 до 80 позицій джерел – задовільно, тобто 3 бали; менше 50 позицій джерел – незадовільно, тобто 2 бали);

у другому зошиті здійснюються виписки (анотації) з виявлених джерел (монографія, брошура, довідник, журнальна стаття, газетна стаття, тощо) – коротка «концентрована» інформація про зміст публікації (якщо якісно здійснені виписки з 30–40 джерел, студент (-ка) отримає оцінку «відмінно», тобто 5 балів; виписки з 20–30 джерел – «добре» тобто 4 бали; виписки з 10–20 джерел – «задовільно», тобто 3 бали; менше 10 джерел – «незадовільно», тобто 2 бали).

Власне, виконання цієї індивідуальної роботи необхідна для реалізації змісту кількох компонентів: 1) стає стимулом для якісної організації написання індивідуальної роботи № 3 з історії рідного населеного пункту, адже студент (-ка) виявить багато нової, багато в чому маловідомої/невідомої інформації про свій край, місцевість; 2) цей матеріал з часом він (вона) донесе для своїх підопічних – учнів, коли буде працювати в школі і задаватиме подібні завдання в рамках шкільної і позашкільної (гурткової) роботи; 3) загалом формує «якісний каркас» достатньо великої кількості набору балів перед іспитом.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи № 3.

Напередодні підготовки написання історико-краєзнавчої (№ 3) або

	будь-якої іншої індивідуальної роботи з курсу «Історичне краєзнавство, музеєзнавство» студент (-ка) здійснює пошук джерел. Для виконання такого типу завдання студент (-ка) користується книгозбірнями таких бібліотек: 1) Наукової бібліотеки Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; 2) відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Івана Франка; 3) районної бібліотеки; 4) сільської/міської бібліотеки, де проживає студент (-ка). Допоможуть також і виявлені матеріали в музейних закладах обласного і районних центрів, громадських сільських/міських і шкільних музеїв. Ще одна група – усні джерела – опитування жителів місцевості, де народився/проживає студент (-ка). Структура і обсяг історико-краєзнавчої роботи студента (-ки) виглядає по-різному, в залежності з якого він/вона населеного пункту – якщо це невеличке село, то, звичайно, обсяг матеріалу буде значно менший. Але кожна робота має обов'язково мати такі структурні одиниці: титульна сторінка; зміст; розділи і підрозділи роботи; висновки; список використаних джерел, додатки. Обсяг роботи – від 20 до 80 сторінок. Від цих компонентів залежить оцінювання робіт за 10-бальною шкалою оцінювання.																						
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю (іспиту) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 25 і більше балів під час поточного контролю.																						
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – іспит. Розподіл балів <table border="1"> <thead> <tr> <th>Завдання</th><th>Кількість балів</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2"><i>Поточний контроль</i></td></tr> <tr> <td>Чотири оцінки на семінарських заняттях</td><td>20 балів</td></tr> <tr> <td>Три індивідуальні роботи</td><td>25 балів</td></tr> <tr> <td>Одна тематична тестова контрольна робота</td><td>5 балів</td></tr> <tr> <td>Разом:</td><td>50 балів</td></tr> <tr> <td colspan="2"><i>Підсумковий контроль</i></td></tr> <tr> <td>Практична частина (тестування)</td><td>25 балів</td></tr> <tr> <td>Теоретична частина</td><td>25 балів</td></tr> <tr> <td>Разом:</td><td>50 балів</td></tr> <tr> <td>Всього:</td><td>100 балів</td></tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	<i>Поточний контроль</i>		Чотири оцінки на семінарських заняттях	20 балів	Три індивідуальні роботи	25 балів	Одна тематична тестова контрольна робота	5 балів	Разом:	50 балів	<i>Підсумковий контроль</i>		Практична частина (тестування)	25 балів	Теоретична частина	25 балів	Разом:	50 балів	Всього:	100 балів
Завдання	Кількість балів																						
<i>Поточний контроль</i>																							
Чотири оцінки на семінарських заняттях	20 балів																						
Три індивідуальні роботи	25 балів																						
Одна тематична тестова контрольна робота	5 балів																						
Разом:	50 балів																						
<i>Підсумковий контроль</i>																							
Практична частина (тестування)	25 балів																						
Теоретична частина	25 балів																						
Разом:	50 балів																						
Всього:	100 балів																						
7. Політика навчальної дисципліни																							
<i>Контрольна письмова робота</i>, як правило, виконується студентами на останньому, дванадцятому семінарському занятті. <i>Індивідуальні проєкти (завдання)</i> виконуються три: 1) походження прізвища, імені та населеного пункту, де народився або живе студент (-ка) (3-4 с.) та родовід студента (-ки) (на аркуші – на вибір А-4, А-3, А-2, А-1) – 5 балів; 2) бібліографічний опис та анотації (виписки) історико-краєзнавчої літератури студентом у відділі краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка – 10 балів; 3) написання студентом (-кою) розгорнутої історико-краєзнавчої роботи про свій населений пункт та моделювання її на одному з чотирьох практичних занять – 10 балів.																							

У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску до екзаменів внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу, яке регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS. (<http://surl.li/mwpnuw>).

Положення про порядок навчання здобувачів освіти за індивідуальним графіком у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» і регламентує умови навчання здобувачів вищої освіти університету за індивідуальним графіком (<http://surl.li/absgtb>).

Академічна доброчесність:

У Карпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студенту повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять та активна участь на лекціях, семінарських і практичних заняттях є обов'язковою умовою успішного складання екзамену з пропонованого курсу. Участь у семінарських і практичних заняттях може проходити в таких формах: виступ, опонування, моделювання проблемної ситуації, рецензія, участь у дискусії тощо.

За умови відсутності студента(-ки) на лекції чи семінарському/практичному занятті без поважних причин (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті і т. п.), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день (як правило, в середу о 15.00–16.00 год.) має відбутися відпрацювання. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у встановлений термін. Пропущене заняття студент(ка) може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило, «відпрацювання» проходить в усній формі, шляхом вирішення тестових завдань на сайті дистанційного навчання тощо.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника» (<http://surl.li/epwgcc>).

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Баженов Л. В. Проблема упорядкування краєзнавчих навчальних дисциплін. *Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи*. Київ, 24 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 28–31.
2. Бондаренко Г. Теоретичні та методологічні проблеми історичного краєзнавства. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. № 3. С. 23–29.
3. Верменич Я. В. Суб'єктивні межі та об'єктивні можливості історичного краєзнавства: деякі міркування щодо осмислення шляхів місцевої історії. *Український історичний журнал*. 2008. Вип. 2. С. 129–144.
4. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Науковий редактор О.П. Реєнт, відповідальний редактор О.А. Удод. Київ, 2018. 112 с.

5. Гаврилів Б. Розвиток історичного краєзнавства на Прикарпатті. Академік *Петро Тронько на Прикарпатті* / автори-упоряд.: М. Косило, Б. Гаврилів. Івано-Франківськ, 2010. С. 68–76.
6. Гаврилів Б., Любінець І. Історичне краєзнавство. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 406 с.
7. Гайда Л. Формування нормативно-правової бази діяльності музеїв при навчальних закладах України. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. № 3. С. 49–56.
8. Глушко М. Історико-етнографічне районування Галичини: сучасний стан. *Карпати: людина, етнос, цивілізація*. 2009. № 1. С. 8–18.
9. Глушко М. Етнографічне районування України: стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини XX – початку XXI століть). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2009. Випуск 44. С. 179–215.
10. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Київ – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 180 с.
11. Гончаров О. Про місце краєзнавства в системі новітніх наукових напрямів і дисциплін. *Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності* / За заг. ред. О. П. Реснті. Київ : Український пропілей, 2017. С. 15–22.
12. Деміденко О. Я., Іванова О. М., Кузнєцова В. І. Основи краєзнавства. Київ, 2001. 92 с.
13. Дем'янчук Г.С., Дем'янчук Б.Г., Дем'янчук А.Г. Українське краєзнавство: сторінки історії. Київ: Вид. центр «Просвіта», 2006. 296 с.
14. Дмитрук В. Програма розвитку краєзнавства: регіональний рівень реалізації. *Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності* / За заг. ред. О. П. Реснті. Київ : Український пропілей, 2017. С. 31–40.
15. Закон України «Про охорону культурної спадщини». *Урядовий кур'єр*. – 2000. 12 липня.
16. Закон України «Про музеї та музейну справу». *Голос України*. 1995. 15 серпня.
17. Історичне краєзнавство. Напрями та методи історико-краєзнавчих досліджень: курс лекцій / В. Є. Голубко, А. В. Середяк, Р. Я. Геніга та ін. Львів, 2011. 304 с.
18. Кашаба О. Історичне краєзнавство як складова національної освіти: теоретичний аспект. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2010. №1–2. С. 96–105.
19. Кашаба О. Теоретико-методологічна дискусія з питань історичного краєзнавства в 20-ті – на початку 30-х років XX ст. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2009. № 3–4. С. 21–27.
20. Королько А. Гурткова історико-краєзнавча робота у закладах вищої освіти: зміст та особливості. *Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти в умовах Нової української школи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 18 травня 2023 р.* / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2023. С. 10–19. URL: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2023/12/materialy-zbirnyka-konferentsii-istoryko-kraieznavcha-diialnist-u-zakladakh-osvity-v-umovakh-nush.-m.-ivano-frankivsk.-18.05.2023-r.-maket.pdf>
21. Королько А. Історико-краєзнавча робота у закладі вищої освіти як складова частина популяризації вивчення історії Прикарпаття. *Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р.* / За наук. ред. М. Ю. Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2022. С. 15–22. URL: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2022/12/Матеріали-збірника-конференції-Історико-краєзнавча-діяльність-у-закладах-освіти.-2022.-Ред.-№2.pdf>
22. Королько А., Коляда І., Камбалова Я. Реалізація інноваційної освітньої практики сучасного музею та музейно-педагогічна програма як соціальна технологія. *Проблеми дидактики історії: збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 14. С. 96–104.
23. Кремень В. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. № 3. С. 10–15.
24. Луцький Я. Український краєзнавчо-туристичний рух у Галичині (1830–1939 рр.). Івано-Франківськ : Плай, 2001. 120 с.
25. Маньковська Р. Краєзнавство і освіта: витоки і перспективи співбуття. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. №3. С. 16–23.
26. Маньковська Р. Захисник національної спадщини [про Петра Тронька]. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2010. № 1–2. С. 11–16.
27. Музеї Івано-Франківщини. Довідник. Івано-Франківськ, 2016. 128 с.
28. Національна спілка краєзнавців України в інформаційному просторі. До 90-річчя журналу

«Краєзнавство» / [відп. ред. О.П. Реєнт; упоряд.: Є.В. Букет, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько]. Київ : НСКУ, 2017. 183 с.

29. Основи краєзнавства: підруч. для студ. закладів вищої освіти / НАН України, Національна спілка краєзнавців України; за ред. О. П. Реєнта; вид. 2-ге, доп. Київ, 2021. 376 с.

30. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В.В.Вечерський, О.М.Годованок, Є.В.Тиманович та ін.; за ред. А.П.Мардера, В.В.Вечерського. Київ : Техніка, 2000. 664 с.

31. Положення про музей при навчальному закладі, який перебуває у сфері управління Міністерства освіти і науки України. *Інформ. зб. МОН України*. 2014. № 1195. С. 23–27.

32. Положення про музей при закладі освіти системи міністерства освіти України. *Туризм і краєзнавство. Інформаційно-методичний вісник*. №9. Спецвипуск «Шкільне краєзнавство». Київ, 1998. С. 17–23.

33. Прикарпаття: спадщина віків: Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії / ред. М. Кугутяк ; ПНУ ім. В. Стефаника. Львів : Манускрипт-Львів, 2006. 567 с.

34. Прокопчук В. С. Шкільне краєзнавство. Навчальний посібник. Київ : Видавництво Кондор, 2011. 338 с.

35. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років XX – початку ХХІ століття: від репресій, занепаду – до відродження, розквіту. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. 600 с.

36. Реєнт О. Краєзнавство в Україні: історичні традиції і стратегія розвитку. Київ, 2021. 292 с.

37. Реєнт О. П. Освітнє краєзнавство як загальнодержавна справа. *Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи*. Київ, 24 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 11–16.

38. Реєнт О. Науково-методологічні аспекти сучасного краєзнавства. *Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності* / За заг. ред. О. П. Реєнта. Київ : Український пропілей, 2017. С. 10–15.

39. Реєнт О. Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2017. № 1–2. С. 21–25.

40. Реєнт О., Дмитрук В. Поступ українського краєзнавства. *Краєзнавство: науковий журнал*. 2015. № 1–2. С. 8–27.

41. Рутинський М., Стецюк О. Музеєзнавство. Навчальний посібник. Київ, 2008. 428 с.

42. Січинський В.Ю. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань чужинців про Україну за десять століть. Київ : Довіра, 1992. 255 с.

43. Треф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в національній школі. Івано-Франківськ, 2002. 110 с.

44. Тронько П. Краєзнавство на межі тисячоліть. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2000. № 1–2. С. 8–19.

45. Удовиченко І. Музейна педагогіка : теорія і практика : науково-методичний посібник. Київ: Логос, 2017. 72 с.

46. Удод О. А. Краєзнавча освіта у закладах вищої освіти України: стан, проблеми, перспективи. *Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи*. Київ, 24 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 16–24.

47. Українське народознавство: Навч. посібник / За ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчіва. Львів : Фенікс, 1994. 608 с.

48. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Київ, 2006. 296 с.

49. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорова Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посібник. Київ : Кондор. 2004. 116 с.

50. Чагайда І. М., Грибанова С. В. Екскурсознавство: Навчальний посібник. Київ, 2004. 240 с.

51. Якубовський В.І. Музеєзнавство: навч. посібн. Кам'янець-Подільський: Мошак М.І., 2006. 272 с.

52. VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2017 року). Матеріали та документи / [за заг. ред. О.П. Реєнта; упоряд.: В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько]. Київ, 2018. 269 с.

Додаткова література:

1. Агаркова М. Особливості використання експонатів шкільного музею у процесі викладання історії та позаурочній роботі. *Збірник наукових праць [Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди]*. Серія : «Історія та географія». 2011. Вип. 41. С. 161–164.

2. Арсенич П. З історії музеїв Галичини. *Наукові записки Івано-Франківського краєзнавчого*

музею. Вип. 1. Коломия, 1993. С. 143–149.

3. Верменич Я. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики України. Київ, 2003. 516 с.

4. Гаврилів Б. Галицьке краєзнавство. Ч. 1.: Історичні дослідження на Прикарпатті в XIX – поч. XX ст. Коломия : Вік, 1997. 166 с.

5. Гайда Л. Учнівська краєзнавча експедиція як форма діяльності шкільного музею. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2010. № 1–2. С. 178–185.

6. Гончаров О. Науковий потенціал краєзнавства: ретроспективний погляд, сучасний стан та шляхи підвищення ефективності. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2015. № 1/2. С. 129–143.

7. Гончаров О. Про підготовку навчального посібника з краєзнавства для вищих навчальних закладів України. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. №3. С. 56–61.

8. Григор'єва Т. З історії створення закону про збереження пам'яток старовини. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2008. № 1–4. С. 146–153; 2011. № 2. С. 250–263.

9. Жупанський Я., Круль В. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 1994. № 1–2. С. 3–6.

10. Заремба С. Українське товариство охорони пам'яток історії та культури : іст. нарис. Київ : Логос, 1998. 244 с.

11. Заставний Ф.Д. Українські етнічні землі. Львів : Світ, 1992. 176 с.

12. Караманов О. «Школа і музей : працюємо разом». *Історія України*. 2010. № 21. С. 13–16.

13. Караманов О. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 3 (152). С. 5–12.

14. Караманов О. Музей – школа – університет : особливості педагогічної взаємодії в сучасному «суспільстві знань». *Освіта та педагогічна наука*. 2013. № 4. С. 44–50.

15. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України : нариси й ст. Львів, 2002. 352 с.

16. Козицький А. Українські краєзнавчі музеї Галичини в міжвоєнний період. *Вісник Львівського університету*. 1999. Вип. 34. С. 467–477.

17. Королько А. VI з'їзд українських музеологів Галичини в Коломійі 1938 року: передумови, хід та результати проведення. *Сучасні акценти музейництва. Історія, здобутки, перспективи. Матеріали науково-теоретичної конференції (Івано-Франківськ, 14 травня 2018 р.)*. Івано-Франківськ, 2018. С. 5–18.

18. Королько А., Прокопів Л., Кречко В. Особливості впровадження музейної педагогіки в сучасному інноваційному освітньому просторі України (на прикладі музеїв міста Коломійі). *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. С. 88–94. URL: <https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/4306>

19. Костиця М.Ю. Географічне краєзнавство в системі загального краєзнавства. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2001. № 1–4.

20. Костюкова О. Основні напрями становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках XX ст. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2008. № 1–4. С. 15–21.

21. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи. Науковий збірник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2003.

22. Крук О. Участь громадськості у розвитку українського музейництва у 1960-х – 1980-х роках. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2008. №1–4. С. 128–138.

23. Луцький Я. В., Косило М. Ю. Туристично-краєзнавча робота в школі. Івано-Франківськ : ЛІК, 1994. 80 с.

24. Майко С. Шкільний музей як форма додаткової освіти. *Педагогічний пошук*. 2017. № 2. С. 64–66.

25. Макарчук С. Історико-політичне та етнографічне районування України: питання співвіднесеності. Народознавчі зошити. 2001. Зошит 3 (39). Травень-червень. С. 388–394.

26. Маньковська Р. Народне музейництво в громадянському суспільстві: історія і перспективи розвитку. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2008. №1–4. С. 138–146.

27. Методичні рекомендації щодо засад діяльності музеїв історичного профілю дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів. *Історія України*. 2015. № 13. С. 5–7.

28. Музейне коло Прикарпаття / Західноукр. агенство сприяння інозем. інвестиціям. Івано-Франківськ, 2009. 53 с.

29. Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи (присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича). Збірник матеріалів. Івано-

Франківськ : «Лілея – НВ», 2011. 352 с.

30. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Навч. посіб. / П. Горішевський, М. Ковалів, В. Мельник, С. Оришко. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 64 с.

31. Охорона культурної спадщини в Україні: зб. нормат. док. Київ : ХІК, 2003.

32. Перспективи розвитку краєзнавчого руху: пропозиції до проекту Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2013. С. 4–9.

33. Прокопчук П. Деякі аспекти теорії і методології шкільного краєзнавства. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2011. № 3. С. 29–35.

34. Репресоване краєзнавство (20–30-ті роки). Київ, 1991. 478 с.

35. Рябчикова Ф. Музейний фонд України: музеологічний аналіз правової дефініції. *Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика*. 2017. Вип. 22. С. 96–111.

36. Рябчикова Ф. Формування та еволюція поняття музейний фонд держави. *Краєзнавство: науковий журнал*. 2016. № 1–2. С. 195–212.

37. Томенко М. В. Знати і шанувати свою Малу Батьківщину. *Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р.* Київ, 2018. С. 24–28.

38. Тронько П., Прокопчук В. Український комітет краєзнавства: історія становлення й наслідки діяльності. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2010. № 1–2. С. 76–95.

Викладач

Доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько А. З.